

lexical components. The object of the article are Ukrainian nominative and predicative idiomatic phraseological units, but also comparative phrases, proverbs and speech formulae with the common key lexical component Ukr. «вогонь». Proceeding from relationship between idiomatic meaning this noun acquires within idiom-internal context and the character of idiom's inner form, the author finds that some of these derivative meanings (eg, «source of negative destructive influence» or «positive constructive influence») tend to correlate with inner forms denoting, as their literal sense, a real-life situation (such as adding fuel to fire, cooking on fire etc), while others (such as «source of intensifying influence on other person's activity» or «some mental characteristics as well as their facial expression») are conveyed by inner forms depicting them in terms of purely poetic imagery (presumably mythological in its origins) identifying emotions with fire.

Key words: *set phrase, inner form, key lexical component, sense development, structure, semantics, polysemy.*

УДК 811.111'37

Близнюк К. Р.,
аспірант кафедри загального та слов'янського мовознавства
Національного університету «Києво-Могилянська академія»
E-mail: kate.blyz@gmail.com

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ МІКРОПОЛЯ «DEVOTION»
У СТРУКТУРІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «PATRIOTISM»
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)**

У статті проаналізовано лексичний і семантичний склад мікрополя «devotion», а також його структурно-семантичну організацію в англійській мові. Виявлено, що досліджуване мікрополе має тісні зв'язки з концептом «любов». Компоненти значення, що функціонують у мікрополі, відбивають семантику відданості, вірності, прихильності, прив'язаності, захоплення, поклоніння об'єкту почуття, котрим для лексико-семантичного поля «patriotism» виступають Батьківщина, власний народ, його закони, традиції, історія тощо.

Ключові слова: *лексико-семантичне поле, семантичне мікрополе, лексема, сема, опозиція.*

Кожен народ, етнічна чи соціальна група мають власну картину світу, що формується під впливом категоризації набутого досвіду, інтерпретації та впорядкування отриманих знань про навколишній світ і закони його існування. Картина світу фіксує конкретний образ довкілля, який ніколи не буває його дзеркальним відображенням. Вона є певним способом бачення навколишньої дійсності, конструювання смислів згідно з логікою світорозуміння і світосприйняття. Реконструювати мовну картину світу можна, досліджуючи прецедентні для певної культури тексти, фразеологізми, лексичний склад тощо. Так, лексико-семантичні поля різних мов відбивають національну специфіку картин світу відповідних народів, оскільки у них відрізняються кількість слів, що наповнюють поле, ієрархія і якісний склад компонентів значення, типи опозицій між лексемами, відношення між мікрополлями всередині поля і його зв'язки з іншими лексико-семантичними полями. Як зазначає М. Кочерган, «лексико-семантичні поля двох мов ніколи не збігаються, оскільки зафіксовані елементи реальності в одній мові не повторюються в такій самій формі в іншій мові. Якщо уявити собі лексико-семантичне поле як певну мозаїку слів, то вона в різних мовах буде неоднаковою: поля матимуть різну кількість клітинок, не всі клітинки в зіставлених мовах будуть заповненими і те, що в одній мові міститься в одній клітинці, в іншій може бути розподілено між двома чи кількома меншими клітинками» [3, с. 13]. Вивчення структури і семантичних особливостей лексико-семантичних полів як способів вербалізації мовних картин світу є важливим з огляду на антропоцентричність сучасних наукових досліджень, їхню увагу до свідомості й почуттів людини, а

також через необхідність детального опису лексичних систем різних мов з усіма зв'язками, відношеннями й опозиціями, що функціонують в них.

Метою статті є дослідження структурно-семантичної організації мікрополя «devotion» у структурі лексико-семантичного поля «patriotism» в англійській мові.

З мети випливають такі **завдання**: визначити лексеми, які входять до складу семантичного мікрополя «devotion» в англійській мові; вичленувати компоненти значення, що функціонують у межах досліджуваного мікрополя; виявити семантичні зв'язки з іншими мікрополями лексико-семантичного поля «patriotism».

Для виконання поставлених завдань використовується метод компонентного аналізу, що полягає у членуванні семантики мовних одиниць на мінімальні значеннєві компоненти – семи. Виокремлення сем відбувається шляхом аналізу лексикографічних дефініцій, оскільки саме «статті тлумачних словників намагаються відобразити специфіку лексичного значення слова, його членованість на семантичні ознаки, взаємозв'язки цих ознак, тобто семантичну структуру слова» [5, с. 32]. Після виявлення, які лексеми утворюють лексико-семантичне поле, і членування їхніх значень на мінімальні семантичні компоненти застосовується прийом побудови семантичного поля у вигляді матриці, де за ранговими списками впорядковують семи і лексеми. Організоване таким чином поле дозволяє простежити, які семи входять до ядра, приядерної зони, напівпериферії та периферії поля, виокремити ядерні зони, що формуються навколо найчастотніших сем, визначити ієрархію сем у лексико-семантичному полі.

Також у структурі лексико-семантичного поля виокремлюють семантичні мікрополя, утворені лексемами, що поєднані значеннєвими зав'язками й відношеннями. Одним із таких утворень у межах лексико-семантичного поля «patriotism» в англійській мові є мікрополе «devotion». Почуття патріотизму дуже тісно пов'язане з відданістю, адже основним виявом патріотизму є любов до своїх Батьківщини, народу чи нації, а відданість – це постійна і незмінна любов та прихильність до когось або чого-небудь. На тісний зв'язок між поняттями любові й відданості звертають увагу психологи, зауважуючи, що останнє є різновидом або однією з головних характеристик першого. Наприклад, американський дослідник К. Ізард у книзі «Психологія емоцій» стверджує: «Усі типи любові мають спільні ознаки, такі як прив'язаність, вірність, відданість, бажання захищати і піклуватися» [2, с. 425]. С. Воркачов розглядає відданість як одну із семантичних ознак лінгвокультурного концепту «любов» і зараховує її до «карикативного блоку» характеристик, поряд із жертовністю, повагою, ніжністю, піклуванням, поблажливістю та ін. [1, с. 60].

Поняття відданості як специфічного різновиду любові, непрямо пов'язаного з інтимністю, закоханістю чи статевими стосунками, але такого, що проявляється у міцному зв'язку, прихильності, прагненні підтримувати й захищати об'єкт свого почуття, є одним із визначальних у семантиці концепту «патріотизм». На це вказує функціонування семи «devotion» у словниковій дефініції лексеми «patriotism» поряд із компонентом на позначення любові: «*love that people feel for their country: love for or devotion to one's country*» (Любов, яку люди відчувають до своєї країни: любов до чи відданість своїй країні) [7, с. 909].

Отже, поняття відданості є складником концепту «любов», а в межах лексико-семантичного поля «patriotism» в англійській мові формує своє окреме семантичне мікрополе «devotion». Центральний елемент цього мікрополя – лексема **devotion** – виконує функцію гіпоніма та утворює привативну опозицію з одиницею *love*, що також засвідчують інтегративні семи «*strong*», «*deep*», «*love*», «*loyalty*» та «*devotion*», які функціонують у їхніх тлумаченнях. Обидві лексеми можуть позначати відданість, прихильність, прив'язаність до когось або чого-небудь, захоплення об'єктом почуття; водночас одиниця *love* також відбиває поняття турботи, доброзичливості й ніжності до когось: *Patriotism means love of country and implies a readiness to sacrifice for it, to fight for it, perhaps even to give one's life for it* (A. de Tocqueville). *And even though Bush has introduced the word «homeland» into the American vernacular, our patriotism is clearly not a mystical, atavistic devotion – that being impossible in any case in a country where so many people come from so many different places*

(R. Simon). *The Muslim duma members were reminded by a preacher that **devotion** to the throne and love of the motherland are ordered by God himself and by his Prophet Muhammad* (Ch. Emmerson).

Мовна одиниця **devotion**, референціюючи поняття сильної та глибокої любові, прихильності й вірності, благочестивості, релігійного захоплення, також може позначати об'єкт відданості, акт або стан, пов'язаний з цим почуттям, факт релігійного поклоніння, молитви, тому відіграє роль гіпероніма та утворює привативну опозицію з лексемою **devotedness**, яка містить у своєму тлумаченні лише компоненти на позначення глибокої відданості, вірності й любові. Порівняймо їхнє вживання у реченнях: *In some extreme cases, a **devotion** to Jesus becomes something so unique it is separate from a **devotion** to the church* (R. Graham). *Academic achievement is my **devotion** and indication of who I am* (T. Sato). *God's love, as Isaiah describes it (49:15), surpasses even the **devotedness** of a mother for her child* (D. Bergant). *It was not a loving house; it was a house that required service from a devoted lover, and perhaps, the limits of **devotedness** having been tested and reached, it would return regard* (M. Gordon).

Із лексемою **devoutness** одиниця **devotion** поєднується інтегративними семами «**devotion**», «**loyalty**», «**piety**», «**religious**» і утворює еквіполентну опозицію, оскільки перша, крім значення відданості, містить у своїй семантиці вказівки на глибоку набожність, слідування релігійним обов'язкам, а також серйозність і щирість у своєму ставленні до кого- чи чого-небудь. Друга ж, крім відданості, позначає благочестивість, захоплення і глибоку любов. Наприклад: *Both couples and well-polished children were ready to show off their **devoutness** to the Lord, though church bored Henrietta and Elizabeth into an almost comatose state, the vicar droning on and on endlessly until both women thought they were perched on a shelf in hell* (C. Lamb).

Семантичний компонент «**dedication**» лексеми **devotion** забезпечує її зв'язок з мовними одиницями **dedication** і **veneration** так, що між ними утворюються еквіполентні опозиції. Значення жертовної й надзвичайно сильної відданості, дуже великої підтримки і прихильності, а також присвяти на чийсь пошану реалізуються в лексемі **dedication**: *But the stone still carried a heritage of unflinching courage and **dedication** to freedom and the good* (S. Krinard). *The settling of the West is the story of a drab and grim frontier, of people living in isolation, eking out an existence as ranchers and subsistence farmers, heroic only in their **dedication** to building a better life* (W. Wachhorst). Натомість семантика одиниці **veneration** відображає почуття поваги і благоговіння, навіяні переживанням відданості, глибокої пошани, що виникають до мудрої, гідної, талановитої людини або до цінної реліквії: *The **veneration** in his gaze is shadowed by a flash of fear. He's afraid to touch me* (M. Weber). *The theology of sainthood, in which the church recognizes select people as worthy of **veneration** for lives of «heroic virtue», with its complex rules and requirements of scientifically confirmed miracles – an oxymoron that is definitely tough for the media to grasp – figured less in coverage of the theology than the politics* (S. Schmemann).

Отже, відданість характеризується виведенням об'єкта цього почуття як когось або чогось надзвичайно позитивного, вартого пошани і поклоніння у центр картини світу індивіда. Відданість може бути як світською, так і релігійною: їй однаково будуть властиві жертовність, захоплення своїм об'єктом і виконання обов'язків перед ним. Для збереження емоційного зв'язку з об'єктом відданості людина готова не тільки йти на значні витрати своїх енергій, часу, грошей, а іноді навіть віддати своє життя. Тому переживання відданості не обов'язково приносить задоволення, але втрати, яких зазнає особа, допомагають їй надати ще більшої значимості об'єкту і глибше інтегрувати його у свою ідентичність. У лексико-семантичному полі «**patriotism**» об'єктами таких переживань виступають, перш за все, Батьківщина і власний народ.

Елемент **loyalty** у семантичному мікрополі «**devotion**» виконує функцію гіпероніма та утворює привативні опозиції з лексемами **fealty** і **troth**, маніфестуючи значення сильної та постійної відданості й підтримки для кого- чи чого-небудь: *U.S. Lest they be duped into war by misplaced **loyalty**, hyper patriotism, or fear, let us pray through the intercession of Uriah that our soldiers not be used to cover up the mistakes and failures of political leaders* (D. Lincoln). *If and when she fought, she would fight for the House to which she had pledged her **fealty*** (M. Lackey). *Think how many actually believed the romance of fascism. Think how many plighted their **troth** to socialism* (M. Novak). Водночас інтегративні семи «**loyalty**» та

«*fidelit*»забезпечують зв'язок між зазначеними лексемами й одиницею *fidelity*, що репрезентує значення вірності та прихильності до своєї країни, організації тощо, а також може позначати точність і акуратність у чомусь: *We started with the requisite date, of course, to symbolize fidelity to the first Muslims in the deserts of Arabia* (K. Shamsie). *They'll have to be at lower fidelity, but they'll still be very realistic* (T. Ligon). Крім того, семи «*loyalty*»та «*fidelity*» виступають інтеграторами для таких лексем, як *allegiance, attachment, constancy, faith*, утворюючи між ними еквіполентні опозиції.

Мовна одиниця *allegiance* використовується на позначення відданості, вірності або прихильності до певної особи, країни, організації тощо, зобов'язань громадян та іноземців перед державою, в якій вони живуть, зобов'язань феодалного васала перед своїм сюзереном: *Will you swear unqualified allegiance to the United States of America and faithfully defend the United States from any and all attack by foreign or domestic forces, and forswear any form of allegiance to the Japanese Emperor or any other foreign government, power, or organization?* (K. Liu). Отже, відданість може виявлятися не лише внутрішньою потребою індивіда, що виникає через почуття любові та прихильності або із психологічної необхідності мати об'єкт поклоніння й обожнювання, а й зобов'язанням, що накладається на нього ззовні.

Поняття вірності, прихильності, прив'язаності, сильних і ласкавих почуттів до когось чи чогось реалізується у лексемі *attachment*, що виконує функцію гіпоніма і вступає у привативну опозицію з одиницею *sympathy*: *The attachment to tradition is much stronger among such people who live their lives in the selfsame way day in and day out than it is to those of us inclined to countenance change* (J. Grimm). *Given the stakes, he was willing to sacrifice innocent lives in order to unite the country, achieve international sympathy and support, and ultimately push Britain into negotiations* (R. Soodalter). При цьому лексема *sympathy*є центральним елементом мікрополя «*sympathy*», тому забезпечує його семантичний зв'язок з мікрополем «*devotion*», Взаємопроникнення семантичних мікрополів за рахунок входження до їхнього складу одних і тих самих лексем забезпечує системність їхньої побудови, а також неперервність зав'язків між мовними одиницями. Дж. Лайонззазначає: «Із семантичного погляду лексична структура мови – структура її словника – може бути представлена у вигляді сітки смислових відношень: вона схожа на павутину, в якій кожна нитка є одним із таких відношень, а кожен вузол у такій павутині є якоюсь лексемою» [4, с. 117].

Семантика лексеми*constancy* включає значення вірності, лояльності, сили духу, а також незмінності й непохитності у своїх переконаннях чи ставленні до кого- або чого-небудь: *War was a complicated business, constantly testing human loyalty, trust, and constancy*(J. D. Redwood). *The White House has served as our nation's anchor to windward, a vision of constancy, a fortress of freedom, the repository of a billion American dreams* (B. Kerr).Сема «*steadfastness*» у тлумаченні елементу *constancy* засвідчує її зв'язок із одиницями *steadfastness, staunchness, adherence, adhesion таfaithfulness*. Перші дві, позначаючи здатність бути надзвичайно відданим і лояльним до певної особи, ідеї, стійкість та незмінність у переконаннях, утворюють між собою опозицію тотожності, а з одиницею *constancy* – привативну опозицію: *Eastern Europe, under the thumb of one empire or another (some evil beyond words) is enjoying the fruits of liberty and self-government, as a consequence of American steadfastness in the Cold War* (R. J. Bresler). *The egregious error that we have noted might make one question his memory and his practical competence, but these faults only throw into relief his staunchness or his tendency to be carried away by patriotic sentiments and by spectacles of heroic self-sacrifice – presumably in defense of throne and altar* (R. Eden).Наступні дві лексеми:*adherence*та*adhesion* – референціюють поняття стійкої та незмінної прив'язаності, вірності, чіткого дотримання встановлених правил або переконань і в межах семантичного мікрополя «*devotion*» утворюють між собою опозицію тотожності, а з *constancy* – еквіполентності: *Without proper adherence to the role contemplated in the Constitution for the presidency, the checks and balances in the constitutional plan become weakened* (M. Pence).*The rate of adhesion to the convention has been rapid enough, and the diversity of cultures and geographic features that adorn the Earth is now fairly well covered* (M. Batisse).

Лексема *faithfulness* використовується в англійській мові на позначення істинної та постійної підтримки, стійкої прихильності, сумлінності і правдивості, здатності дотримуватися обіцянок і бути вартим довіри: *In discussing the saints, Dorothy always acknowledged their humanity, their capacity for discouragement and sorrow, their mistakes and failures, along with their courage and faithfulness* (R. Ellsberg). *What all such writing has in common is faithfulness to some reality that the writer did not invent – to a shared history, to real people, to actual events, to places one can visit, to facts one can check* (L. Williford). Одиниця *faithfulness* перебуває у відношеннях еквіполентної опозиції з елементом *faith*, що позначає сильну віру в кого- або що-небудь, довіру до нього, вірність обов'язку чи певній особі, дотримання своїх обіцянок, прихильність, а також релігійні почуття й переконання, систему релігійних вірувань: *Unfortunately, having served Armenian nationalism in the past, the church lacks the theological tools needed to distinguish faith from patriotism and to develop an ethic grounded in its christology* (V. Guroian).

Регулярні вказівки на релігію в семантиці елементів мікрополя «devotion» пов'язані з тим, що релігія служить основою й орієнтиром для людських дій і мислення, пропонує набір пояснень і цінностей, які допомагають в осмисленні того, що відбувається навколо нас, а також ставить людину перед чимось вищим, вартим обожнювання, що й стає об'єктом відданості. Через почуття відданості до спільного об'єкта поклоніння між людьми формуються ментальні й духовні зв'язки, які забезпечують відчуття єдності, належності до певного колективу, відмінності від інших соціальних груп, а також допомагають подолати самотність і переживання незалученості до зовнішнього світу [6, с. 89].

Семантичні компоненти «religious» і «devotion» засвідчують зв'язок лексем *faith* та *devotion* з одиницями *worship, cult, idolatry* й *piety*, в яких реалізується поняття релігійної відданості, поклоніння об'єкту своєї вірності та обожнювання його. Зокрема, елемент *worship*, з одного боку, називає акт виявлення любові й поваги до Бога, молитву й поклоніння йому, а з іншого – надмірне захоплення кимось, надзвичайну пошану й відданість кому- або чому-небудь, честь і повагу: *The Nation became an object of worship, a form of secular religion* (H. Fazlic). Лексема *cult* позначає занадто сильне захоплення чи піклування про кого- або що-небудь, глибоку відданість особі, ідеї, рухові чи праці, об'єкт такої відданості, групу людей, що її виявляє, а також систему релігійних вірувань і ритуалів: *Patriots regarded wartime sacrifice as a form of death that redeemed the dead and allowed them to live again because the nation lived, forming the basis for the postwar cult of the dead* (D. Apel). У семантиці одиниці *idolatry* реалізується значення непомірної прихильності та відданості чому-небудь і поклоніння певному об'єктові як Богу: *The chief of these was the idolatry of the nation-state, causing individuals to forget the higher law commanding them to disobey unjust orders* (M. Ignatieff). Лексема *piety* співвідноситься з поняттям про благочестивість, вірність своїм зобов'язанням і відданість Богові: *Washington throughout his public life was a staunch supporter of the view that religious piety was essential to the well-being of the country* (M. S. Evans).

На периферії семантичного мікрополя «devotion» перебувають елементи *altruism* і *passion*. Функціонування семи «devotion» у складі їхніх тлумачень зумовлює входження обох лексем у досліджуване мікрополе та утворює між ними і мовною одиницею *devotion* еквіполентні опозиції. При цьому лексема *altruism* позначає відданість благополуччю інших, безкорисливе бажання допомагати їм: *When one anthropologist points out that humans readily die for their country, supposedly demonstrating altruism for the good of the group, another reminds us that it is usually the poor who fight wars for the benefit of the rich and that if the poor choose not to fight, they may be flung in jail* (R. Lewin). Семантика одиниці *passion* дуже широка. З поняттям відданості її співвідносять вказівки на сильну, повну ентузіазму й захоплення любов та прихильність до чогось, глибоку вірність якійсь діяльності, об'єкту, концепції або переконанню: *One of his contemporaries called him a man of bilious temperament, of strong intellect, indomitable energy and iron will and a patriotism so ardent that it amounts to a passion, almost a religion* (C. Nolte). Крім того, елементи *altruism* і *passion* забезпечують перетинання семантичного мікрополя «devotion» із мікрополлями «support» і «passion», що також входять до

лексико-семантичного поля «patriotism» в англійській мові та співвідносяться з поняттям любові, оскільки відповідні їм переживання є специфічними характеристиками цього почуття.

Отже, семантичне мікрополе «devotion» у структурі лексико-семантичного поля «patriotism» займає одну з центральних позицій, про що свідчить сема «devotion», введена у словникову дефініцію центральної лексеми поля – *patriotism*. Мікрополе «devotion» є тісно пов'язаним з концептом «любов», оскільки поняття відданості вважається однією з характерних ознак відповідного почуття. До складу аналізованого мікрополя входять лексеми *devotion, patriotism, love, devotedness, devoutness, dedication, veneration, loyalty, fealty, troth, fidelity, allegiance, attachment, sympathy, constancy, steadfastness, staunchness, adherence, adhesion, faithfulness, faith, worship, cult, idolatry, piety, altruism, passion*. Їхня семантика відбиває почуття відданості, вірності, прихильності і прив'язаності до певного об'єкта, який може ідеалізуватися, вважатися вищим і кращим, вартим глибокої пошани й захоплення. Для лексико-семантичного поля «patriotism» об'єктами відданості виступають Батьківщина, власний народ, його закони, традиції, історія тощо. Компоненти значення, що позначають обожнювання й поклоніння кому- або чому-небудь, переважно функціонують у складі лексем, що можуть називати релігійну відданість. Крім того, зафіксовано вказівку, що почуття відданості часом не лише виникає через внутрішні переживання індивіда, а й вимагається ззовні – державою чи суспільством. Також виявлено, що семантичне мікрополе «devotion» в англійській мові має семантичні зв'язки з мікрополями «sympathy», «support» і «passion». Тому подальше вивчення структурно-семантичної організації лексико-семантичного поля «patriotism» повинне враховувати ці відношення, а також відшукувати перетинання мікрополя «devotion» з іншими мікрополями, що реалізується через периферійні компоненти значень аналізованих лексем.

Список використаної літератури

1. Воркачев С. Г. Любовь как лингвокультурный концепт / С. Г. Воркачев. – М. : Гнозис, 2007. — 288 с.
2. Изард К. Э. Психология эмоций / К. Э. Изард / перев. с англ. – СПб : Издательство «Питер», 1999. – 464 с.
3. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблема мовних картин світу / М. П. Кочерган // Мовознавство. – 2004. – № 5–6. – С. 12–22.
4. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика. Введение / Джон Лайонз. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 400 с.
5. Украинский семантический словарь. Проспект (Машинный формат базы данных и принципы его автоматизированного составления) / М. М. Пешак, Н. Ф. Клименко, Е. А. Карпиловская и др. ; отв. ред. М. М. Пешак. – К. : Наукова думка, 1990. – 264 с.
6. Fromm E. Die Kunst des Liebens / E. Fromm. – Zürich : Manesse Verlag, 2000. – S. 190.
7. Merriam-Webster's collegiate dictionary. – 11th ed. – Springfield, Mass. : Merriam-Webster, Inc., 2005. – 1623 p.

Близнюк Е. Р. Структурно-семантическая организация микрополя «devotion» в структуре лексико-семантического поля «patriotism» (на материале английского языка).

Аннотация

В статье проанализированы лексический и семантический состав микрополя «devotion», а также его структурно-семантическая организация в английском языке. Определено, что исследуемое микрополе имеет тесные связи с концептом «любовь». Компоненты значения, функционирующие в микрополе, отражают семантику преданности, верности, приверженности, привязанности, восхищения и поклонения определенному объекту, которым для лексико-семантического поля «patriotism» выступают Родина, собственный народ, его законы, традиции, история и т. д.

Ключевые слова: лексико-семантическое поле, семантическое микрополе, лексема, сема, оппозиция.

Blyzniuk K. R. Structural-semantic organization of the microfield «devotion» in the structure of the lexical-semantic field «patriotism» (on a material of English language).

Summary

The article deals with the semantic microfield «devotion», which is one of the most important microfields at the structure of the lexical-semantic field of «patriotism». It is confirmed by the use of the seme «devotion» in lexicographical interpretation of the word patriotism.

The main aim of the article is to study the structural-semantic organization of the microfield «devotion» in the structure of lexical-semantic field «patriotism» in English language.

The following tasks were set to achieve this aim: to identify the lexemes, forming the semantic microfield «devotion» in English language; to decompose their meanings into the minimum semantic components; to reveal the semantic relationships with other microfields at the lexical-semantic field «patriotism».

The object of the study is the structural-semantic organization of the microfield «devotion».

It was found, that the semantic microfield «devotion» contains such lexemes as devotion, patriotism, love, devotedness, devoutness, dedication, veneration, loyalty, fealty, troth, fidelity, allegiance, attachment, sympathy, constancy, steadfastness, staunchness, adherence, adhesion, faithfulness, faith, worship, cult, idolatry, piety, altruism, passion.

The objects of devotion for the lexical-semantic field of «patriotism» are somebodies Motherland, his or her nation, its laws, traditions, history, etc.

Devotion is associated with the concept of love and has some semantic connections with the microfields «sympathy», «support» and «passion».

Further study of the structural-semantic organization of the lexical-semantic field «patriotism» should consider this relationship and look for crossings of the microfield «devotion» with other microfields that are realizing through peripheral components of meaning of the analyzed lexemes.

Key words: *lexical-semantic field, semantic microfield, lexeme, seme, opposition.*

УДК 801.81 : 398

Бойчук О. А.,
кандидат філологічних наук,
викладач кафедри української мови
Ужгородського національного університету
E-mail: olena_bojchuk@mail.ru

ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ ХЛІБОРОБСЬКИХ РЕАЛІЙ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ У КОЛЯДКАХ І ЩЕДРІВКАХ

У статті проаналізовано різні аспекти хліборобської діяльності та особливості її презентації на лексичному рівні у текстах колядок та щедрівок. Відповідні лексеми подано в межах дев'яти тематичних груп. В кожній групі визначено слова-домінанти. Зауважено одиничні варіанти слововживання. Схарактеризовано найзагальніші особливості вживання лексем на позначення хліборобської діяльності.

Ключові слова: *зимовий календарно-обрядовий фольклор, колядки, щедрівки, хліборобство, лексема, злакові (зернові) культури.*

Народна творчість – явище широкі та багатогранне, утім, в річному циклі свят чи не найбільшою виразністю, яскравістю та популярністю характеризується зимова календарна обрядовість та пісенність, особливо колядки і щедрівки. Загалом, це різні за жанром пісенні тексти, кожен із яких зберігає за собою певні особливості щодо складоритмічної будови, мотивів, образів, адресного спрямування, але об'єднує їх те, що вони спрямовані на побажання різноманітних благ: чи то господарських, чи то родинних. Тому в колядках і щедрівках дуже часто орють, сіють, жнуть, дбають про приплід худоби тощо. Тобто у центрі постають саме весняні мотиви, які широко презентовано на прикладі використання окремих лексем. Як зазначають сучасні дослідники, «з-поміж інших мовних рівнів лексика найшвидше реагує на зміни, що відбуваються в суспільстві» [2, с. 293]. Відтак саме лексичний масив є вдячним матеріалом для вивчення культурно-історичних особливостей розвитку нації, його побуту, господарських уподобань.

Загалом зимова календарно-обрядова пісенність часто привертала увагу науковців, з-поміж яких М. Костомаров, І. Нечуй-Левицький, О. Потебня, М. Сумцов, М. Коробка, М. Грушевський, Кс. Сосенко, Ф. Колесса, С. Килимник, О. Дей, В. Давидюк та ін. Утім, це дослідження, проведені головню в літературознавчих аспектах. Натомість мовні особливості колядок та щедрівок до сьогодні залишалися поза увагою дослідників. Щоправда лінгвокультурологічні дослідження, виконані на основі фольклорного матеріалу, – явище у мовознавстві не нове (Е. Сепір, І. М. Апоненко, О. Ю. Карпенко, Н. Колесник, М. І. Редьква, А. Дюська, С. Панцьо, Я. Вакарюк, В. Гойсак, М. Грицак та ін.).